

กระดานข่าวงานวิจัยใช้ได้จริง :

พืชอาหาร พืชสมุนไพร

กระตุกไก่ดำ

กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพืชสัมพันธ์พืช
สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร

ประจำเดือนมีนาคม ๒๕๖๕

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Justicia gendarussa* Burm. f.

ชื่อวงศ์ : ACANTHACEAE

ชื่ออื่น : กระตุกไก่ดำ, สันพริ้มอัญ, เชียงพริ้มอัญ, เฉียงพริ้มบ้าน, เฉียงพริ้มอัญ, ผีมอญ, ส้มมะงาจีน, กรอกระไต้ะ, เกียงผา, เฉียงพริ้ม่าน, บัวลาดำ, ปองดำ, แสนทะแมน, ซ่า เลิม หลาม (ไทใหญ่)

ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูงประมาณ 90-100 เซนติเมตร ลำต้นและกิ่งเป็นข้อปล้องคล้ายกระตุกไก่ มีสีแดงเข้มถึงสีดำหรือเป็นสีม่วง เกือบทั้งต้น ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกตรงข้ามกัน ลักษณะรูปใบหอก หรือรูปรี ยาวแคบ ปลายและโคนใบแหลม แผ่นใบมีสีเขียว เส้นกลางใบมีสีแดงอมม่วงดำ ดอกออกเป็นช่อที่ส่วนปลายยอดหรือซ่าง ๆ กิ่ง ช่อหนึ่งยาวประมาณ 2-3 นิ้ว กลีบดอกมีสีขาวอมเขียวแกมชมพู แยกออกเป็นกลีบบนและกลีบล่าง กลีบล่างมีลักษณะโค้งเหมือนช้อน โคนกลีบติดกันเป็นหลอด ผล เป็นฝัก ยาวประมาณ 1.5 เซนติเมตร ภายในมีเมล็ด 4 เมล็ด กลมแบน

นิเวศวิทยา

เกิดขึ้นเองตามริมน้ำลำธารในป่าดงดิบ กระจายพันธุ์ทั่วทุกภาคของประเทศไทย พบมากที่สุดทางภาคใต้ นิยมปลูกตามบ้านสวนสาธารณะและบางแห่งก็ปลูกไว้ทำรั้วหน้าบ้าน

การปลูกและขยายพันธุ์

เจริญเติบโตได้ดีในดินร่วน ความชื้นปานกลาง ขยายพันธุ์ด้วยการปักกิ่งชำ หรือการเพาะเมล็ด

การใช้ประโยชน์ทางยา

รากหรือลำต้น : รสเย็น ดมดมแก้ไอ ถอนพิษอสรพิษขบกัด แก้โรคผิวหนัง ผดผื่นคัน

ใบ : รสเย็น เป็นยาแก้ปวดศีรษะ โรคฮิต ไอ แก้อัมพาต อาเจียนเป็นเลือด แก้ไข้ใน ขับปัสสาวะ แก้ปวดบวมตามข้อ กากของใบที่โขลกนำมาพอกแผลตุ่มพิษที่ถูกอสรพิษขบกัด แก้ไข้ แก้ไข้ ลดความร้อน ขับเลือดขึ้นในร่างกายให้กระจาย บำรุงกระดูก ใบสมุนไพรประคบรักษาอาการขาหัก

ทั้งต้น : ฝนไฟประคบรักษาอาการปวดเมื่อย

ผู้เรียบเรียง : นางสาววิลาสินี จิตต์บรรจง

นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ